

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGY OF TEACHING GRAPHIC DISCIPLINES AND MONITORING THE QUALITY OF STUDENTS' ACHIEVEMENT IN HIGHER SCHOOL

Стаття присвячена одній з важливіших проблем вищої освіти на сучасному етапі її реформування, а саме підвищенню якісного освітнього рівня здобувачів. Основна увага приділяється перш за все питанням удосконалення методологічних засобів викладання загалом і висвітленню особливостей навчання професійним графічним дисциплінам зокрема.

Прагнення сформувати у здобувачів естетичні уявлення, поняття й смаки – це складна комплексна педагогічна задача, тому що культура розвивається безперервно, кожне покоління людей спирається на те, що було створено попередниками. Гармонійний розвиток особистості, її естетичного виховання та виховання широкої художньо-естетичної культури й художнього смаку, як відомо, полягає у формуванні здібностей повноцінного сприйняття правильного розуміння прекрасного в мистецтві та житті, формуванні естетичних понять, смаків та ідей. У зв'язку з підвищенням європейських і світових вимог до якості підготовки випускників вищої школи відповідні індивідуальні графічні компетенції сприяють більш поширеному вибору майбутніх функціональних можливостей здобувача, тому що професійні знання – це об'єктивно необхідні знання та вміння, яких вимагає майбутня практична діяльність.

Наш власний більш ніж тридцятирічний досвід викладання графічних дисциплін у різних закладах вищої освіти м. Одеси свідчить про те, що є багато досить позитивних факторів у сучасному навчанні. Базова концепція основної мети дослідження базується на порівняльних результатах аналітичного огляду методологічного, методичного і практичного аспектів графічної освіти.

В роботі проаналізовано деякі проблеми, що існують у навчанні, розглянуто засоби застосування форм і методів удосконалення графічних компетенцій з урахуванням індивідуального диференційного підходу до організації і проведення контактного часу викладача й студента. Надано результати експериментальних досліджень з контролем часу виконання за визначеною тема-

тикою індивідуальних завдань і самостійної роботи.

Ключові слова: графічні дисципліни, методологія викладання, моніторинг якості навчання студентів, творчий потенціал здобувачів

The paper examines the methodological issues of improving the teaching of graphic disciplines in the education of high school students. The main focus is on the characterization of the problems of content and organization of modern graphic education, thereby the proposed topic is relevant. Years of personal experience teaching through comparative analysis of experimental data shows that there are positive factors in education. The basic concept of the study is the unity of methodological, methodical and practical aspects of graphic education.

The main purpose of the research, the results of which are presented in this work, is primarily in the search for various objective and subjective methodological tools and ways to improve the individual creative potential of each student.

It should be especially noted that in working with students, teachers solve the problems not only basic graphic education, but also face problems of socio-psychological adaptation of students. Higher education is different from the usual school environment. Requirements and conditions of study, workload and distribution of free time changes, which emphasizes the importance of the working process of the group and the task-solving for each student.

At the present stage of reforming higher education, one of the most important tasks in the context of an increase in the volume of information with a simultaneous decrease in the number of hours of classroom work of students with a teacher is to optimize the educational process. For the near future, the educational model, in our opinion, includes such a type of education, which is characterized by a significant amount of independent work and the active involvement of students in real projects, starting from the first year, which cannot be imagined without high-quality graphic skills.

Key words: graphic disciplines, teaching methodology, monitoring the quality of students' education, creativity of students.

УДК 378.12.4+571.15
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-1.11>

Бредньова В.П.,
канд. техн. наук, доцент,
професор кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки
Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії
будівництва та архітектури

Прохорец І.М.,
старший викладач кафедри рисунку, живопису і архітектурної графіки
Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії
будівництва та архітектури

Смичковська О.М.,
викладач кафедри образотворчого мистецтва
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Михайленко Е.В.,
старший викладач кафедри рисунку, живопису і архітектурної графіки
Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії
будівництва та архітектури

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Графічні зображення є одним з важливіших засобів пізнання навколишнього середовища та творчого до нього ставлення. Графічна підготовка, зокрема, вчить оперувати термінологією і поняттями, що пов'язані з візуалізацією інформації. Професійність майбутнього фахівця визначається його теоретичними та практичними навиками, тобто компетенціями, що здобуті ним протягом навчання, серед яких найважливішими є, по-перше, вміння уявляти, аналізувати та синтезувати будь-який

об'єкт, по-друге, графічно правильно його відображати, надалі перспективно екстраполювати його в ракурсі сучасних стилів і напрямів тощо. Отже, є зрозумілою актуальність тематики, що розглядається, а також пріоритетність якісної графічної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічна діяльність є творчим процесом створення нових підходів до освітнього процесу, використання удосконалених шляхів і методів викладання, що спрямовані на розвинення творчого

потенціалу та креативних здібностей студентів. Одним із факторів розвитку освітньої галузі можна вважати застосування нових сучасних технологій у процесі навчання, тому, крім своїх професійних знань, викладач повинен мати також необхідний мінімум, який включає психологічні знання, нові педагогічні технології та методики навчання.

Як відомо, на сучасному етапі технічного прогресу майже у всіх галузях життя потрібно вступати в діалог із будь-яким кресленням або графічною схемою, особливо це стосується креативних професій дизайнера, архітектора, інженера тощо. Удосконалення механізму взаємного зв'язку індивідуального й диференційного підходів на практичних заняттях, виявлення впливу на активізацію навчально-пізнавальної діяльності сприяють підвищенню зацікавленості та мотивації у навчанні. Психологами, соціологами та філософами докладно зусиль із вивчення соціально-психологічного клімату в колективі. Методологічні та концептуальні підходи розглядалися А.В. Петровським, К.К. Платоновим, О.И. Зотовою, С.І. Макаренко, Я.Л. Коломенським. В західній соціальній психології слід відзначити німецького психолога В. Мьоде, американського психолога Ф. Олпорта. Проблеми підвищення якості графічної підготовки здобувачів у вищій школі розглядалися багатьма дослідниками [1, с. 38–42; 2, с. 49–50; 3, с. 131–174; 5, с. 21–22; 7, с. 122–244].

Мета статті. Ми підтримуємо ідею, що за останні роки помітно поширилось коло задач, що розв'язуються графічними методами, тому підвищена значущість графічних дисциплін, які закладають основи наочного уявлення та просторового мислення.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, педагогічна діяльність є творчим процесом створення нових підходів до освітнього процесу, що спрямовані на розвинення креативних здібнос-

тей студентів, мають практично-орієнтовний характер і включають мотиваційні компоненти. Основні підходи до удосконалення формування графічної компетентності розглянуті авторами на прикладі багаторічних досліджень у процесі викладання студентам першого-другого курсів графічних дисциплін в Архітектурно-художньому інституті Одеської державної академії будівництва і архітектури (ОДАБА) та в Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського (ПНПУ), а також на етапі довузівської графічної підготовки абітурієнтів [2, с. 49–50; 3, с. 131–134; 6, с. 155–161].

Передумовами досліджень були попередні обговорення викладачів для розроблення однакових методичних підходів і вимог до навчального процесу у відповідний термін, конкретного визначення того, що має входити до традиційних та інноваційних засобів викладання (табл. 1).

Підкреслимо, що практично в будь-якій галузі можна стикнутись із кресленням або графічними зображеннями. Як відомо, мета важливої для першокурсників дисципліни «Інженерна графіка» для технічних спеціальностей (ОДАБА) полягає в тому, щоб надати студентам знання, вміння та навички, що потрібні фахівцю будь-якого напрямку для правильного складання та вміння «прочитати» креслення. Перша частина дисципліни базується на основах нарисної геометрії. Далі розглядаються прикладні питання основних розділів інженерної графіки, таких як «Геометричне креслення», «Проекційне креслення», «Основи машинобудівного креслення» та «Основи будівельного креслення». Наприклад, основними завданнями курсу пейзажного живопису (для студентів ПНПУ) є формування професійного світогляду здобувачів, розвиток творчої уяви та образного мислення, художньої спостережливості, зорової пам'яті, вміння бачити в навколишній дійсності характерне, а

Таблиця 1

Характеристика методологічних засобів навчання графічним дисциплінам студентів вищих навчальних закладів

Найменування засобів	1 група: нарисна геометрія (ОДАБА і ПНПУ)	2 група: інженерна графіка (ОДАБА)	3 група: графічні дисципліни (ОДАБА і ПНПУ)	4 група: слухачі підготовчих курсів (довузівська підготовка)	Всього, (загальна успішність)	Примітки
Традиційні технології	65%	40%	70%	80%	67%	220 студентів
Інноваційні технології	35%	60%	30%	20%	33%	100 студентів

Примітки: 1) до груп 1, 3 входили студенти архітектурно-художніх спеціальностей ОДАБА і студенти ПНПУ образотворчого напрямку першого-другого курсів (дисципліни «Нарисна геометрія», «Мистецтво шрифту», «Рисунок і живопис», «Образотворче мистецтво», «Колористика»), до 2 групи входили студенти інженерних спеціальностей ОДАБА першого курсу, до 3 групи входили студенти архітектурно-художніх спеціальностей ОДАБА і студенти ПНПУ образотворчого напрямку другого-третього курсів, до 4 групи входили слухачі підготовчих курсів ОДАБА і ПНПУ; 2) в навчальному процесі найчастіше використовувались як традиційні форми (групові та індивідуальні заняття, тестові опитування, співбесіди тощо), так і інноваційні (спеціальні тематичні завдання, наочні приклади завдань з різним рівнем складності тощо)

**Моніторинг якості успішності поточного і підсумкового контролю знань студентів
під час вивчення графічних дисциплін**

Група	Поточний контроль (аудиторні контрольні графічні роботи)	Підсумковий контроль (залікові графічні роботи, портфоліо, оцінки на іспиті)	Примітки
Студенти архітектурних і художніх спеціальностей (ОДАБА і ПНПУ)	Середній – 75%, високий – 25%	Середній – 70%, високий – 30%	Всього 120 студентів
Студенти будівельних спеціальностей (ОДАБА)	Середній – 80%, високий – 20%	Середній – 75%, високий – 25%	Всього 100 студентів
Учні-слухачі довузівської підготовки	Середній – 85%, високий – 15%	Середній – 55%, високий – 45%	Всього 100 учнів

також виховання широкої художньо-естетичної культури й художнього смаку. Ще сильнішими виразними засобами для передачі почуттів і змісту зображення є колір, деталізація певних частин і контраст, тому зміст і прийоми дисципліни «Колористика» є найважливішим інструментом у руках художника-живописця. Також зазначимо, що приблизно за останнє десятиріччя у багатьох середніх школах відсутній предмет «Креслення», тобто у абітурієнтів майже відсутня довузівська графічна підготовка, отже, здобування якісного рівня графічної освіти є однією з проблемних і найважливіших задач для майбутніх конкурентоспроможних фахівців.

Методи узагальнення результатів теоретичної та прикладної інформації полягали у послідовному пошуку та застосуванні різних методологічних та методичних прийомів викладачів у розвитку та вдосконаленні відповідних графічних компетенцій студентів. Тут уже на початковому етапі навчання потрібна певна організація не лише аудиторної роботи, але й індивідуальної та самостійної роботи, що були спрямовані на розвиток функцій навиків спостереження, окоміру, професійної моторики тощо. Позитивна мотивація до професійного вивчення графічних дисциплін є важливим фактором якісної успішності кожного студента. Дослідницьку базу наших експериментальних досліджень склали узагальнені результати багаторічних спостережень за поточними і підсумковими оцінками виконання аудиторних графічних завдань із контролем часу, контрольних заходів, тестів, усних опитувань, успішність заліків і іспитів тощо. Вибіркова кількість складала 220 студентів і 100 абітурієнтів. Для слухачів підготовчих курсів дуже важливою є задача розвинути свої індивідуальні просторові уявлення та здобути стійкі вміння базової графічної компетентності, тому що професійна графічна освіта сучасних фахівців повинна починатися з перших кроків їх навчання у вищому навчальному закладі. Графічні дисципліни є одними з найважливіших у цьому сенсі предметів, що допомагають опанувати високий рівень техніки виконання різних графічних завдань, стилів шриф-

тів, знати правила й вимоги створення та оформлення креслень, а також їх вживання відповідно до професійних потреб.

В табл. 2 наведено узагальнені результати моніторингу якості успішності у поточному і підсумковому контролі знань студентів і абітурієнтів, причому найбільш високі результати були показані вмотивованими студентами та абітурієнтами, які відрізнялись на заняттях своєю зацікавленістю та активністю.

Таким чином, головним фактором розвитку творчого потенціалу студентів і слухачів є вивчення основ базових графічних дисциплін і закріплення теоретичного матеріалу, розвиток впевненості у своїх можливостях і засобах досягнення майстерності для подальшого визначення та становлення творчої особистості згідно з індивідуальними здібностями.

Висновки. Удосконалення методології викладання професійних графічних дисциплін, на наш погляд, сприяє підвищенню вмотивованості студентів, особливо студентів молодших курсів. Підсумковий аналіз моніторингу якості успішності графічної підготовки студентів наочно показав, що вивчення графічних дисциплін виконується на основі комплексного підходу до навчального процесу. Можна констатувати, що проблеми основ професійної підготовки та графічних компетенцій майбутніх фахівців потребують подальших додаткових досліджень

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bredniova V. On the improvement of the methodology of engineer staff's graphic training on the basis of optimization of psychological and pedagogical approaches. Modern Tendencies in Pedagogical Education and Science of Ukraine and Israel: The Way to Integration. Ariel University. 2016. Issue 7. P. 38–42.
2. Бредньова В.П., Смичковська О.М. Моніторинг якості професійного навчання студентів архітектурно-художнього профілю. Zbior artykulow naukowych. ISBN 978-83-65608-78-9. Warszawa, 2017. S. 49–50.
3. Бредньова В.П., Смичковська О.М., Прохорець І.М. Про підвищення ефективності професійної графічної підготовки студентів архітектур-

них і художніх спеціальностей. Педагогічні науки (ISSN 2413-1865). 2018. Вип. LXXXI. Т. 1. С. 131–134.

4. Бредньова В.П., Смичковська О.М., Прохорец І.М. До проблеми формування графічних компетенцій студентів архітектурних і художніх спеціальностей. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Серія «Педагогічні науки». 2018. № 1 (120). С. 17–21.

5. Молнар Т.І. Теоретичні основи компетентнісного підходу як освітньої інновації. Zbior artykulow

naukowych. ISBN: 978-83-65608-78-9. Warszawa, 2017. S. 21–22.

6. Бредньова В.П., Прохорец І.М., Михайленко Е.В. Дослідження соціально-психологічної та графічної підготовки абітурієнтів до навчання в закладах вищої освіти. Журнал наукових праць Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій «Інноваційна педагогіка». 2020. № 20. С. 128–131.

7. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе. Москва, 2002. 437 с.